

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/polskie-podziemie-niepodleglos/lownik-i-biogramy-post/155974,Marchewka-Stanislaw-Ryba-19081957.html>

03.05.2024, 16:29

Marchewka Stanisław „Ryba” (1908-1957)

Ppor. cz.w. Stanisław Marchewka „Ryba” (1908-1957), ur. 15 XI 1908 r., Jeziorko, pow. Łomża, woj. białostockie. Pochodził z rodziny chłopskiej. Ukończył jedynie cztery klasy szkoły powszechnej. Przed wojną prowadził sklep w rodzinnej miejscowości. We wrześniu 1939 r. walczył w okolicach Czerwonego Boru, gdzie dostał się do niewoli niemieckiej, ale udało mu się uciec. Jego rodzinna wieś znalazła się pod okupacją sowiecką. W 1940 r. został członkiem ZWZ, ale sowieckie aresztowania rozbiły siatkę konspiracyjną, wobec czego stracił z nią kontakt i musiał się ukrywać przed ścigającym go NKWD. Do działalności konspiracyjnej powrócił w czasie okupacji niemieckiej. Pełnił funkcję dowódcy plutonu w swojej wiosce. W akcji „Burza” walczył ze swoim plutonem w odtwarzanym 33. pp AK na bagnach nadnarwiańskich. Wraz z oddziałem utorował drogę pułkowi, rozbijając niemiecką kolumnę samochodów. Po demobilizacji pułku został zatrzymany i wcielony do organizowanego przez komunistów WP. W tym czasie stacjonował w Dojlidach k. Białegostoku. Zdezerterował wiosną 1945 r. Ponownie znalazł się w wojsku podziemnym. W strukturze AKO Łomża pełnił równocześnie kilka funkcji, był adiutantem inspektora, szefem samoobrony i dowódcą oddziału partyzanckiego. Brał udział w najważniejszych akcjach zbrojnych na tym terenie, m.in. w kwietniu 1945 r. uczestniczył w odbiciu łączniczki Franciszki Ramatowskiej „Iskry” ze szpitala w Białymstoku. W nocy z 8 na 9 V 1945 r. w trakcie opanowywania Grajewa odpowiadał ze swoją grupą uderzeniową za zdobycie budynku miejscowego PUBP. W wyniku akcji wszystkie instytucje w mieście zostały rozbite, a z aresztów uwolniono ok. stu więźniów. W dwa dni później pod Drozdowem rozbił grupę operacyjną Komendy Głównej MO z Warszawy. Po rozwiązaniu oddziału zbrojnego opuścił ten teren na początku 1946 r. i osiadł w Łodzi. Utrzymywał się z handlu. Pod koniec 1952 r. odnaleźli go funkcjonariusze UB. Postanowili wykorzystać „Rybę” do schwytania lub likwidacji jego dawnego dowódcy, mjr. Jana Tabortowskiego „Bruzdy”, który wrócił do podziemia w 1950 r. Marchewkę zwerbowano do współpracy, jednak w połowie 1953 r., dotarwszy do swojego dawnego dowódcy, zerwał kontakty z UB i przyłączył się do oddziału zbrojnego. Po śmierci Tabortowskiego w sierpniu 1954 r. objął dowództwo nad grupą. Został zdradzony przez swojego podkomendnego, zginął w walce z funkcjonariuszami SB w nocy z 2 na 3 III 1957 r. w Jeziorku. Pochowany na cmentarzu w Piątnicy k. Łomży.

Opcje strony